

ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมผ่านวรรณคดี
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง เกลาความคิดด้วยคำคม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง เนื้อหาน่าคิด (๓)
รายวิชา ภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท ๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ภาพสะท้อนสังคมผ่านวรรณคดี

วรรณกรรมเปรียบได้กับกระจกเงาที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนในแต่ละยุค ผู้แต่งได้รจนาขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าผู้แต่งจะสร้างสรรค์จากจินตนาการบางส่วน แต่ก็ไม่ได้ทำให้วรรณกรรมเรื่องนั้นๆ ลดความสำคัญ วรรณกรรมจึงถือได้ว่าเป็นคลังทางปัญญาหรือมรดกทางวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมอาจเป็นไปได้ ๓ ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบังเอิญเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งที่กำหนดโลกทัศน์ และชีวิตทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากยังเป็นผู้มีทัศนะจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างวรรณกรรมให้มีชีวิตโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้วกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคมได้ลึกกว่าคนทั่วไปมองเห็นจึงไม่เป็นเพียงแต่จะเสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมและสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสังคมมีส่วนในการสร้างจินตนาการและความรู้สึกของนักเขียนในการสร้างสรรค์ผลงานในขณะเดียวกัน วรรณกรรมก็สะท้อนภาพของสังคมและเหตุการณ์ในแต่ละยุคสมัยโดยผ่านประสบการณ์ของนักเขียนสู่สายตาผู้อ่านเช่นกัน

ตรีศิลป์ บุญขจร. (๒๕๓๕). เอกสารการสอนชุดวิชา พัฒนาการวรรณคดีไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๒). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.